

9359 - Riyânın ibâdete girmesi

Soru

İçerisine riyâ karışan, sonra ameli işlerken niyeti Allah Teâlâ için değişen insan, bu ameline karşılık sevap alır mı?

Örneğin ben, Kur'an-ı Kerim okumayı bitirdikten sonra içime riyâ girdi. Allah Teâlâ'yı düşünerek bu düşünceye karşı koymaya çalıştım. Acaba ben, bu tilâvetten dolayı sevap kazanır mıyım?

Yoksa riyâ sebebiyle bu sevap kaybolup gider mi?

Riyâ, ameli işledikten sonra bile gelse, bu sevap kaybolup gider mi?

Detaylı cevap

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Riyânın, ibâdet ile bağlantısı üç yönden olur:

Birincisi:

İnsanı ibâdet etmeye sevkeden şeyin temelinde, insanlar görsünler diye (riyâ için) yapmaktır. Tıpkı bir kimsenin; insanlar görsünler, namazından dolayı kendisini övsünler diye namaz kılması gibi. Bu davranış, o ibâdeti boşa götürür.

İkincisi:

Bir ibâdeti edâ ederken (ibâdet sırasında) riyânın o ibâdete girmesidir. Başka bir ifâdeyle ibâdeti edâ ederken, kendisini bu ibâdete sevkeden ilk şey, bu ibâdeti Allah Teâlâ'ya hâlis kılması, daha sonra ibâdet sırasında ibâdete riyânın karışmasıdır. Bu takdirde bu ibâdette şu iki durumdan birinin olması gerekir:

Birinci durum:

İbâdetin başı ile sonu, birbiriyle bağlantılı olmamasıdır. Buna göre ibâdetin başı, her durumda sahihtir, geçerlidir. Ancak sonu bâtıldır, geçersizdir.

Örneğin bir kimsenin sadaka olarak vermek istediği yüz riyali varsa ve bu yüz riyalden elli riyalini Allah Teâlâ için sadaka olarak verdikten sonra geri kalan ikinci elli riyali de sadaka olarak verirken nefesine riyâ girerse, ilk verdiği elli lirası sahihtir, makbuldür. Fakat ikinci verdiği geri kalan elli riyali ise, ihlasın içerisine riyânın karışması sebebiyle geçersiz (bâtıl) bir sadakadır.

İkinci durum:

İbâdetin başı ile sonunun birbiriyle bağlantılı olmasıdır.

Bu takdirde insanda şu iki durumdan birinin olması gerekir:

a). İnsanın nefesine gelen riyâyı savması ve onu içinde barındırmaması, aksine ondan yüz çevirmesi ve onu çirkin görmesidir. Bu takdirde bu durum, onun ibâdetine hiçbir zarar vermez.

Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur

{.إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَتَكَلَّمْ.}

[رواه البخاري ومسلم]

"Hiç şüphe yok ki Allah, içlerinden geçirdikleri kötülükleri yapmadıkça veya söylemedikçe ümmetimi sorumlu tutmaz." (Buhârî ve Müslim).

2. Riyânın, insanın nefesine yerleşmesi ve onu nefsinden savmamasıdır. Bu takdirde ibâdetinin hepsi boşa gider. Çünkü ibâdetin, başı ile sonu, birbiriyle bağlantılıdır.

Örneğin bir kimsenin, Allah Teâlâ için ihlaslı olarak namaza başlar da sonra namaz sırasında ikinci rekatta nefesine riyâ girerse, namazının hepsi boşa gider. Çünkü namazın, başı ile sonu, birbiriyle bağlantılıdır.

Üçüncü durum:

İnsanın, ibâdeti bitirdikten sonra nefesine riyâ girmesidir. Bu takdirde riyânın ibâdete hiçbir zararı olmaz ve ibâdeti boşa götürmez. Çünkü ibâdet, sahih olarak sona ermiştir. Riyânın, ibâdet bittikten sonra vuku bulması, o ibâdeti bozamaz.

Bir insanın, insanların kendisinin ibâdetini bilmesinden dolayı sevinmesi ve bundan hoşnut olması, riyâ değildir. Çünkü bu durum, o insanda, ibâdeti bitirdikten sonra vuku bulmuştur. Yine, insanın Allah Teâlâ için bir taati yerine getirmesine sevinmesi, riyâ değildir. Çünkü bu, onun îmânının kâmil olduğuna delâlet eder.

Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur

مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ وَسَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ فَذَلِكُمْ الْمُؤْمِنُ. [رواه الترمذي]

"Kendisinden bir iyilik vuku bulduğu zaman ona sevinen, bir kötülük (günah) sâdır olduğu zaman ise, ona üzülen kimse, kâmil mü'mindir." (Tirmizî).

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e bu durum sorulduğunda o şöyle buyurmuştur:

أَرَأَيْتَ الرَّجُلَ يَعْمَلُ الْعَمَلَ مِنَ الْحَيْرِ وَيَحْمَدُهُ النَّاسُ عَلَيْهِ، قَالَ: تِلْكَ عَاجِلُ بُشْرَى الْمُؤْمِنِ. [رواه مسلم]

"Bir kimse, iyilik yapar da bu amelinden dolayı insanlar kendisine teşekkür eder ya! İşte bu, mü'mine önceden verilen bir müjdedir (ölüm anında Allah Teâlâ tarafından gönderilen meleklerin getirdiği, Allah Teâlâ'nın kendisinden râzı olduğuna, onu sevdiğine ve onu insanlara sevdirdiğine delâlet eden bir müjdedir.)" (Müslim).